

הכר את הכנסת

היכרות עם הכנסת

לכנסת ישראל, כבית הנבחרים הישראלי, יש שלושה תפקידים עיקריים:

1. חקיקה- לדון בהצעות חוק אשר יזמו חברי הממשלה וחברי הכנסת, לעבוד על ניסוחן בוועדות השונות ולאשר או לדחות אותן במליאה
2. מעקב וביקורת על הרשות המבצעת, הממשלה, פיקוח זה בא לידי ביטוי בדיונים בוועדות, בזימון נציגי ממשלה לדווח על פעילותם, באישור או ביטול תקנות ממשלתיות ובהעלאת שאלות והצעות לסדר במליאת הכנסת.
3. ייצוג הציבור- נבחרת הכנסת תפקידם לפעול כשליחי הציבור ולהשמיע את קולו

הגעה לכנסת

קחו בחשבון שהכבישים בדרך לירושלים עמוסים בשעות הבוקר, והשתדלו להגיע בזמן. עקב העומס בבידוק הביטחוניות, מומלץ להגיע למשכן הכנסת **כחצי שעה** לפני תחילת דיון.

הגעה בתחבורה ציבורית:

- מכל הארץ ניתן להגיע אל התחנה המרכזית בירושלים. קווי "אגד" היוצאים מהתחנה המרכזית אל משכן הכנסת: 7, 14, 35, 66.
- ממרכז העיר ירושלים אל הכנסת ניתן להגיע בקווי "אגד": 7, 9.
- מאזור המרכז ניתן להגיע לכנסת גם עם קו 100, היוצא מחניון התיבה המהיר ומגיע ישירות אל המשכן. אל החניון ניתן להגיע בשאטלים מת"א או עם רכב (החניה בחינם).

הגעה ברכב פרטי:

- ניתן לחנות ללא תשלום בחניון הלאום, מול בית המשפט העליון. על מנת ליהנות מחנייה חינם יש לזכור להחתים את כרטיס החנייה עם היציאה מאגף הוועדות בכנסת, בעמדות של סדרני משמר הכנסת. שאטלים יוצאים מהחניון אל הכנסת כל רבע שעה או כל חצי שעה, תלוי בשעה.
- ניתן גם (ולפעמים קל יותר) לחנות בחינם ברחבת מוזיאון ישראל, מרחק 7 דקות הליכה מהכנסת. החנייה לאורך הכביש הצמוד לכנסת היא בתשלום.

נהלים בכנסת

- אסור להגיע בכפכפים, סנדלים. אסור ללבוש חולצות בטן או גופיות. אסור ללבוש מכנסים קצרים/עד הברך
- אסור להגיע עם כלי נשק
- תמיד תגיעו עם תעודה מזהה(רישיון/תעודת זהות)
- אסור להכניס לכנסת חומרי תעמולה/ללבוש חולצות עם כיתוב פוליטי

מי אלו האנשים האלו?

- משמר הכנסת: אחראים על הסדר בכנסת. יש להישמע להוראות שלהם ושל הסדרנים (אלו עם המדים), המשמר יכול להרחיק אדם כזה או אחר מהכנסת בעקבות אי ציות לנהלים לכן שימו לב שאתם עומדים בהוראות שלהם ובבקשות שלהם במידת הצורך.
- סרט כתום: לוביסטים חייבים להסתובב בכנסת עם סרט כתום, אתם לא תפספסו את זה. בעיקרון הם יכולים להסתובב איפה שהם רוצים ולדבר עם חברי הכנסת- לפי החוק

- הם חייבים רק להצהיר בכל פעם שהם פונים לחבר כנסת או מי מטעמו לציין את הגוף שבשבילו הם עובדים.
- סרט אדום: תקשורת. יש להיזהר מה אומרים לידם, אי אפשר לדעת מתי הם מקליטים, מצוטטים וכדומה.
 - סרט חום/כחול: מבקרים

ועדות הכנסת

בכנסת 12 ועדות קבועות, בכל כנסת מכהנות גם ועדות מיוחדות שפעולתן דומה לפעולת הוועדות הקבועות, הן מתמנות רק לתקופת כהונת הכנסת שמינתה אותן. ועדות הכנסת ממנות ועדות משנה, וקיימות גם ועדות משותפות לשתי ועדות או יותר

ועדות קבועות:

1. ועדת הכנסת (יו"ר יואב קיש)
2. ועדת חוץ וביטחון (יו"ר אבי דיכטר)
3. ועדת החינוך, התרבות והספורט (יו"ר יעקב מרגי)
4. ועדת כספים (יו"ר משה גפני)
5. ועדת הפנים והגנת הסביבה (יו"ר דוד אמסלם)
6. ועדת הכלכלה (יו"ר איתן כבל)
7. ועדת חוק, חוקה ומשפט (יו"ר ניסן סלומיאנסקי)
8. ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות (יו"ר אברהם נגוסה)
9. הוועדה לענייני ביקורת המדינה (יו"ר קארין אלהרר)
10. ועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי (יו"ר אעידה תומא סולימאן)
11. ועדת המדע והטכנולוגיה (יו"ר אורי מקלב)
12. ועדת העבודה, הרווחה והבריאות (יו"ר אלי אללוף)

ועדות מיוחדות:

13. הוועדה למאבק בנגעי הסמים והאלכוהול (יו"ר תמר זנדברג)
14. הוועדה לזכויות הילד (יו"ר יפעת שאשא ביטון)
15. הוועדה המיוחדת ליישום הנגשת המידע הממשלתי ועקרונות השקיפות (יו"ר סתיו שפיר)
16. הוועדה המיוחדת לפניות הציבור (ישראל אייכלר)
17. הוועדה המיוחדת לדיון בהצעת חוק להגברת התחרות וצמצום ריכוזיות בשוק הבנקאות (יו"ר רחל עזריה)
18. הוועדה המיוחדת לצדק חלוקתי ושוויון חברתי (יו"ר מיקי מכלוף זוהר)

ועדות נוספות:

19. ועדת האתיקה (יו"ר יצחק וקנין)
20. הוועדה המיוחדת לפרשת היעלמותם של ילדי תימן, מזרח והבלקן (יו"ר נורית קורן)
21. ועדת חקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים (יו"ר איתן כבל)

ההרכב הסיעתי של הוועדות מתאים לגודלן היחסי של הסיעות בכנסת, מיד אחרי הבחירות ועדה מסדרת קובעת את הרכבי הוועדות על פי ההשתייכות המפלגתית של יושבי הראש. חוץ וביטחון וכספים תמיד בידי הקואליציה וביקורת המדינה תמיד בידי האופוזיציה. לקואליציה יש רוב בכל הוועדות, ובהצבעות בהן מוטלת לרוב משמעת סיעתית/קואליציונית על חברי הוועדה.

הוועדות דנות בהצעות החוק ומכינות אותן לשלוש הקריאות במליאה, הן יוזמות חקיקה, דנות בהצעות לסדר היום ובדיונים מהירים שהועברו מהמזכירות, הן דנות בתקנות שנקבעו על ידי הממשלה או בכל נושא מטעם הממשלה שהועבר לדיון מידי השר הרלוונטי.

הוועדות יכולות לחייב שרים ואף את ראש הממשלה לבוא להופיע בפניהן. עבודת החקיקה בוועדות מלווה על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת ומרכז המידע והמחקר של הכנסת אשר מכין חומרי רקע לדיונים על פי דרישה.

הוועדות לעיתים יוצאות לסיוורים מחוץ למשכן ולעיתים אף מקיימות ישיבות מיוחדות מחוץ למשכן.

לוועדות יש צוותים מקצועיים אשר מורכבים לרוב ממנהלת הוועדה(יושבת לצד יו"ר הוועדה בדיונים), רכזת בכירה בוועדה, רכזת נוספת, דוברת ויועצת משפטית. לרוב, לכל יועץ משפטי יש תחת אחריותו מספר ועדות(כנ"ל בנוגע לדוברים).

בדיונים יש שני מעגלים- מעגל פנימי, סביב השולחן- עליו ישבו חברי הכנסת והמוזמנים לדיון אשר יקבלו זכות דיבור, מעגל שני- עוזרים, יועצים ולוביסטים. כאשר אתם מגיעים לדבר בדיון- יש לשבת במעגל הפנימי(יש להיזהר מהמיקרופונים- שומעים הכל), אם מגיעים רק לשמוע יושבים בחיצוני. יש לשים לב כי רוב הדיונים מצולמים- נא להתנהג בהתאם.

בכל תחילת דיון יעבור דף בין המשתתפים- עליכם לציין בו את שמכם וכי אתם מטעם ההתאחדות, זה נכנס לפרוטוקול בסיום הדיון. לא כל הדיונים פתוחים לציבור, יש לשים לב ולהישמע להוראות הסדרנים.

זכות הדיבור ניתנת בוועדה לרוב על פי הנוהג אותו בוחר יו"ר הוועדה, אך כמעט בכולן יש לכתוב על פתק את השם שלכם ואת התפקיד ולהגיש לרכזת. ניתן גם לגשת אל הרכזת טרם תחילת הדיון ולבקש ממנה זכות דיבור. הרבה אנשים מדברים ועלולים להתעלם מכם- להתעקש לדבר במידה ותואמה התייחסות שלכם בדיון. לא להתערב סתם ולומר דברים, בטח לא לצעוק, תזכרו שאתם מייצגים את ציבור הסטודנטים.

לרוב ביום רביעי אחר הצהריים לזו הוועדות סגור כמעט כולו לקראת השבוע הבא, אך הוא מתעדכן על בסיס יומי ודיונים עלולים להתבטל בהתראה קצרה. לרוב, הדיונים יהיו מורכבים ודורשים ידע קודם בנושא, לכן חשוב להגיע מוכנים ובקיאים בחומר על מנת להקל עליכם במהלך הדיון. אחרת לא תבינו מה קורה.

סוגי הדיונים בוועדות:

1. דיון בהצעת חוק-

דיונים בהצעת חוק עוסקים בגיבוש הצעת חוק מסוימת. דיונים מסוג זה נערכים בוועדה לאחר שמליאת הכנסת מאשרת הצעות חוק פרטיות בקריאה טרומית, ואז הוועדה דנה בהצעות החוק בהכנה לקריאה ראשונה במליאה; או לאחר שמליאת הכנסת מאשרת הצעות חוק פרטיות וממשלתיות בקריאה ראשונה, והוועדה דנה בהן בהכנה לקריאה שנייה ושלישית.

מטרת דיונים אלה היא להביא את הצעות החוק הפרטיות והממשלתיות להצבעה במליאת הכנסת לאחר שנשמעו הערותיהם של כל הגורמים הקשורים להצעת החוק: חברי כנסת, נציגי ממשלה, בעלי עניין, וארגונים הפועלים בתחום הצעת החוק. זאת, על מנת לאשר חוק שניתן יהיה ליישמו ושייקח בחשבון את כלל הטיעונים בעד ונגד החוק.

הדיון בהצעת חוק מסוימת עשוי להימשך מספר מפגשים, לאורך שבועות ובמקרים חריגים אף חודשים. לאחר דברי הפתיחה של יו"ר הוועדה יסביר יוזם ההצעה (חבר כנסת או נציגי הממשלה) את עיקריה ויגיבו שאר בעלי העניין בהצעה. בהמשך יעברו הנוכחים סעיף סעיף בהצעת החוק (בהובלת היועצים המשפטיים של הוועדה), יעירו הערותיהם ויציעו שינויים

בהתאם. בשלב זה למעשה נקבע נוסח החוק, ולכן הוא בעל חשיבות מרובה. רק חברי כנסת יכולים להציע שינויים בנוסח החוק, ועל מנת לאשר אותם נדרשת הצבעה.

2. הצעה לסדר היום: דיון ביוזמת הוועדה-

לעיתים מתקיימים דיונים שהוועדה יוזמת כדי להעלות לשיח הציבורי נושאים שעל סדר היום. למשל דיון ועדת החינוך בנושא השיח הפוליטי בין כותלי בית הספר. כמו כן דיונים מסוג זה כוללים גם דיונים חגיגיים או דיונים המציינים אירוע מסוים בהתאם ללוח הזמנים של הכנסת. מטרת דיונים אלה היא לקיים דיון ציבורי בוועדה על נושא מסוים.

3. הצעה לסדר היום: דיון ביוזמת חבר כנסת-

בידי חברי הכנסת שמורה הזכות ליזום דיון בוועדות הכנסת על ענייני השעה. למשל: דיון בנושא מיקום מתקני הגז בעמק חפר ובמגידו – הצעה לדיון מהיר של ח"כ יצחק (בוז'י) הרצוג. דיונים אלה נערכים מעת לעת בוועדות, ומטרתן לקיים שיח ציבורי על נושא מסוים.

4. דיון בתקנות-

דיונים אלה עוסקים בפיקוח של הכנסת ובאישור תקנות שמתקין שר מסוים (מכוח החוק) ושדורשות את אישור הוועדה. למשל: דיון על תקנות לסטודנטים לקווי למידה.

5. דיון בדוח מבקר המדינה-

הוועדה לביקורת המדינה דנה באופן סדיר בפרקי הדוח של ספר מבקר המדינה. מטרת דיונים אלה היא לפקח על הגופים המבוקרים ולשמוע את הערותיהם ואת הערות משרדי ממשלה ובעלי עניין שונים. למשל: טיפולן של הרשויות המקומיות בבני נוער מנותקים ממסגרת לימודים – דוח מבקר המדינה על הביקורת בשלטון המקומי. על אף חשיבותם הרבה של דיונים אלה, חברי הכנסת נוהגים "להבריז" מהם בקביעות.

6. דיון בהעברות תקציביות-

משרד האוצר שומר בידיו את הזכות לשנות את התקצוב של סעיפים שונים בתקציב, וזאת בטענה שקשה לחזות את אופן השימוש בתקציב למשך שנה שלמה. על מנת לפקח על העברת כספים מסעיפים תקציביים כאלה אל סעיפים תקציביים אחרים, מתבקשת ועדת הכספים לאשר את העברות אלה. דיונים מסוג זה מתקיימים בוועדת הכספים בלבד.

7. דיוני ועדת הכנסת-

במקרה של מחלוקת, ועדת הכנסת היא המוסמכת לקבוע באיזו ועדה יתקיים דיון מסוים. תחומי האחריות של ועדות הכנסת חופפים ובמקרים רבים מעורבים שיקולים פוליטיים (כמו זהות יו"ר הוועדה) בהחלטה. למשל, מספר חברי כנסת ביקשו להעביר את הדיון בתקנות הדיור הציבורי מוועדת הכלכלה לוועדת העבודה והרווחה.

8. הסתייגויות בוועדה-

זה בעיקרון הכלי העיקרי של חברי האופוזיציה בוועדות, לקואליציה יש רוב בכל הוועדות ולכן לאופוזיציה כלים מועטים כדי למנוע אישור של תקנות או חוקים בוועדות. לכן, כאשר עוברים על סעיפי חוק או תקנה, חברי הכנסת נוהגים להגיש הסתייגויות וככה לעכב את התקדמות העבודה על החוק.

מליאת הכנסת

ימי מליאה:

יום ב' מ-16:00 – אם יש הצעות אי אמון ויש בד"כ, זה הסעיף הראשון בסדר היום

יום ג' מ-16:00 – ע"פ התקנון נפתח בנאומים בני דקה

יום ד' מ-11:00 – ע"פ התקנון נפתח בשאלות דחופות

*ישיבות סיעה כל יום ב' בשעה 14:30

*לשם כינוס כנסת בפגרה – חייבים לאסוף 25 חתימות

*לשם הצבעה שמית – חייבים לאסוף 20 חתימות

הצעות לסדר:

משמעותה של הצעה לסדר היא הצעה של חבר כנסת לכלול בסדר יומה של הכנסת נושא מסוים. ראשית, מציע הח"כ כי הנושא ייכלל בסדר היום ובשלב שני אם ההצעה התקבלה מתקיים דיון בנושא במליאה או בוועדה. אפשרות נוספת היא לדחות את ההצעה לסדר או להסתפק בתשובת השר (זאת האפשרות השכיחה יותר).

1. הצעות דחופות לסדר: נשיאות הכנסת (היו"ר +הסגנים) שיושבת כל יום ב' בצהריים

מאשרת או דוחה את ההצעה. אם מאשרת היא עולה בד"כ ביום ד' לאחר השאלות בע"פ ולאחר החקיקה הטרוםית. במידה והנשיאות דחתה את ההצעה ניתן לערער לוועדת הכנסת אשר תדון בערעור ביום ג'. הח"כ חייב להיות נוכח בערעור או שהוא יכול לתת יפוי כוח לח"כ אחר. אם רוב סיעות הבית יגישו הצעה יש סיכוי שהיא תאושר. אישור הצעה כזו רק אם קרה מקרה יוצא דופן כמו פיגוע וכו'. זמן נימוק ההצעה לסדר – 3 דקות. כל ח"כ יכול להגיש הצעה דחופה לסדר אחת בשבוע.

2. הצעות רגילות לסדר: את ההצעות מגישים עד יום ב', אין צורך באישור נשיאות

הכנסת כי זה על חשבון מכסת החקיקה של הסיעה. לח"כ יינתן זמן דיבור במשך 10 דקות. דין הצעה רגילה לסדר כדין הצעת חוק שהממשלה מתנגדת לה. (הצעה רגילה עולה במליאה בד"כ ביום ד' בסוף סדר היום כלומר מאוחר בערב ולא תמיד יש תקשורת ולכן כמעט לא מנצלים את כלי זה).

3. דיון מהיר לוועדה: יש להגיש את ההצעה למזכירות הכנסת עד יום א' בשעה 12:00.

במידה ומאשרים את ההצעה היא חייבת להעלות בוועדה מקסימום בשבוע שלאחר מכן. (סעיף 60א' בתקנון הכנסת). רק ח"כ אחד מכל סיעה יכול להגיש בקשה לדיון בנושא מסוים. אין יכולת לערער על אי אישור דיון מהיר. כל ח"כ יכול להגיש דיון מהיר אחד בשבוע.

4. נאומים בני דקה: כלי זה מאפשר לחבר הכנסת לדבר במליאה על כל נושא שבא

להם במשך דקה אחת. מתקיים בכל יום ג' בפתיחת המליאה. הח"כים נרשמים עם תחילת המליאה ב16:00, יו"ר הישיבה קובע את סדר הנואמים.

5. אי אמון: מגישה רק סיעה באופוזיציה. הח"כ המנמק מדבר 10 דקות (הח"כ נקבע על

ידי הסיעה, לפי תור או לפי נושא אי האמון- בקשות ממנהל הסיעה). בתוך הדיון יש עוד דוברים שמדברים במשך 3 דקות. סיעה מעל 10 ח"כים יכולה להגיש אי אמון כל שבוע. פחות מ-10 ח"כ 3 הצעות אי אמון בשנה.

6. דיון 40 חתימות בהשתתפות ראש הממשלה: מתקיימת פעם בחודש – פותחת

סיעת אופוזיציה שמנמקת (לפי תור) 10 דקות, אח"כ כל סיעה מסיעות הבית מדברת. בסוף רוה"מ עונה ואחריו מדבר יו"ר אופוזיציה ובסוף מצביעים על הודעת ראש הממשלה. גם רוה"מ וגם יו"ר האופוזיציה מחויבים לשבת במליאה כל הדיון שנמשך סה"כ כשעתיים וחצי.

שעת שאלות: לשרים או לרוה"מ, יוגשו במייל עד יום ב' ב-10:00 שבועיים לפני קיום שעת

השאלות במליאה. הנשיאות תבחר 10 שאלות שיועברו מראש לשר העונה וכמו כן יבחרו נושאים שעליהם יוכל ח"כ לשאול שאלה שלא נמסרה לשר מראש. הח"כ שואל במשך דקה והשר עונה במשך 2 דקות.

ימים מיוחדים בכנסת:

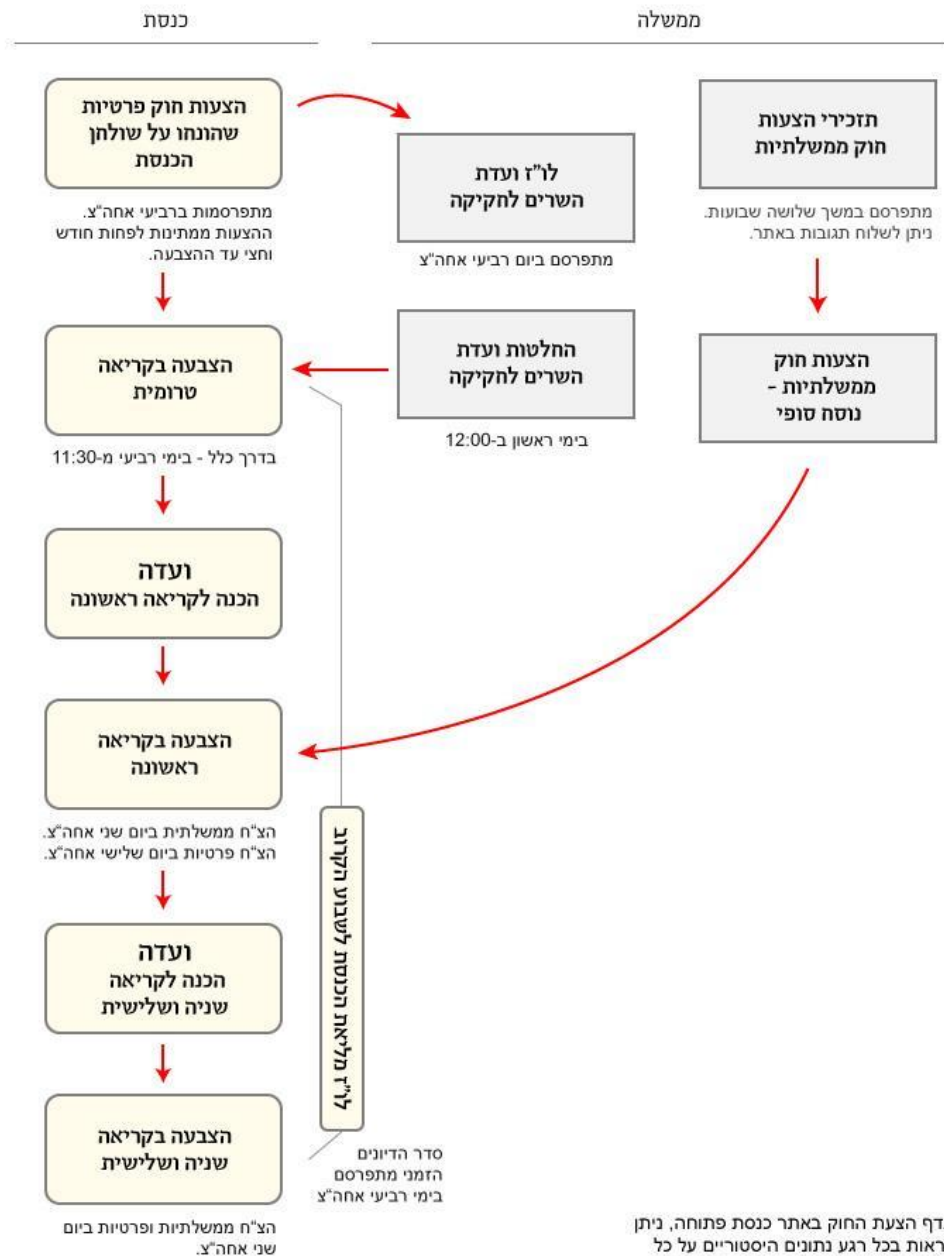
בד"כ רק בימי ג'. כל חבר כנסת יכול ליזום בשיתוף אגף אירועים יום מיוחד אחד בשנה בנושא הקרוב לליבו (יום הסביבה, יום העיוור, יום המים, יום הפג וכו'). הח"כ היוזם יכול לארגן כנס באודיטוריום, ישיבות של וועדות, ניתן לארגן תערוכות וכן דיון במליאה, כולל חקיקה. כלי שיכול להביא תוצאות יפות והרבה מאוד תקשורת)

שדולות בכנסת

שדולה בכנסת היא קבוצה של חברי הכנסת המבקשים לגייס תמיכה, בקרב עמיתיהם ובקרב בעלי תפקידים בממשל, למען פרט או קבוצה של פרטים או נגד אחרים, או למען מדיניות אחת או נגד אחרות. בדרך כלל פעילותה של שדולה של חברי הכנסת מתמקדת בנושא מסוים ולא בקשת רחבה של נושאים. הכנסת אינה מתערבת בפעילותן של השדולות. תקנון הכנסת קובע כי חבר הכנסת שאינו שר או סגן שר רשאי לייסד שדולה של חברי הכנסת ולהיות חבר בשדולה. השדולות פועלות רק במהלך כהונתה של הכנסת שבה הוקמו. כל השדולות שיקומו בכנסת זו יפורסמו באתר הכנסת. שדולה אינה גוף של הכנסת, אך היא רשאית לקיים את ישיבותיה במשכן הכנסת. השדולות אינן מקבלות תקציב מהכנסת, אולם חבריהן רשאים לעשות שימוש בתקציב השנתי העומד לרשותם לצורכי השדולה.

שלבי החקיקה - הצעות חוק פרטיות וממשלתיות

כנסת למתקדמים

הליך החקיקה:

הצעות חוק:

הצעות חוק פרטיות - כל חברי הכנסת יכולים ליזום הצעות חוק פרטיות, בין אם מהקואליציה ובין אם מהאופוזיציה, אך חברי הממשלה לא יכולים לעשות זאת. לרוב, הצעות החוק הפרטיות עוסקות בתיקונים מקומיים לחוקים קיימים ובנושאים נקודתיים, שכן אין להם תשתית משפטית ומוסדית להכין חקיקה רחבת היקף.

חברי הכנסת יכולים לבקש מחבריהם לתמוך בהצעת החוק שהם מקדמים. למשל, הצעת חוק של חברת הכנסת מרב מיכאלי (העבודה) בנושא ביטול מאסר של בעלי חוב להוצאה לפועל זכתה לתמיכה של 76 חברי וחברות כנסת נוסף לחברת הכנסת מיכאלי.

חברי הכנסת מגישים את הצעות החוק שיזמו **למזכירות הכנסת**, ולאחר 45 יום הם רשאים להעלות את הצעתם לקריאה הטרוםית במליאה, או למשוך את הצעת החוק במידה והתחרטו על הגשתה. לאחר הגשת הצעת החוק למזכירות הכנסת, הממשלה מגבשת את עמדתה בנושא בפורום **ועדת השרים לענייני חקיקה**.

ועדת השרים קובעת את עמדת הממשלה ביחס לכל הצעות החוק הפרטיות שחברי הכנסת יוזמים, והיא אוכפת את עמדתה באמצעות משמעת קואליציונית. זאת ועוד, במקרים בהם הוועדה לא מגבשת עמדה, ברירת המחדל של חברי הקואליציה היא להתנגד להצעות החוק. ועדת השרים לענייני חקיקה היא ועדה חסויה אשר מנוהל על ידי שר המשפטים וחברים בה שרים מטעם מפלגות הקואליציה, היא מתכנסת כל יום ראשון ודנה בחוקים שיעלו באותו השבוע במליאה.

אם בחר חבר הכנסת להעלות את הצעת החוק שזים להצבעה **בקריאה טרומית** במליאת הכנסת והמליאה הצביעה נגד הצעת החוק, אז ההצעה נדחת. אם המליאה אישרה את הצעת החוק בקריאה טרומית, אז ההצעה מועברת לוועדה הרלוונטית **להכנה לקריאה ראשונה**. הוועדה מקיימת דיונים במהלכם מכין צוות היועצים המשפטיים את ההצעה מבחינה משפטית לקראת המשך ההצבעות עליה, ודן בהצעת החוק עם כל הגורמים הקשורים להצעה. עם תום הדיונים בהכנה לקריאה ראשונה, הוועדה מעבירה את הצעת החוק למליאת הכנסת להצבעה בקריאה ראשונה.

ההצעות עולות במליאה בימי ד' בלבד לאחר השאלות הדחופות. אם רוצים לשחרר את ההצעה מ"חובת ההנחה", כלומר מ-45 יום, צריך לבוא לוועדת הכנסת ולבקש פטור ולצורך ההצבעה צריכים להיות נוכחים שליש מחברי הוועדה הקבועים. אם ועדת השרים תומכת בהצעת החוק הח"כ מנמק דקה ממקומו, אם ועדת השרים מתנגדת הח"כ מנמק 10 דקות מהדוכן.

הצמדת הצעת חוק – אם הצעת חוק דומה או זהה מועלת על ידי חבר כנסת אחר ניתן להדביק את ההצעות כך שהן יחשבו כהצעה אחת. כדי לעשות כן ההצעה חייבת להיות מונחת מינימום 14 יום, וצריך לקבל חוות דעת מהלשכה המשפטית שההצעה זהה או דומה לזו שעולה במליאה. ההצמדה תעשה ביום שני עד סוף סדר היום. ח"כ שמצמיד הצעה יכול לנמק אותה במשך 3 דקות. ניתן להצמיד גם הצעת חוק להצעה ממשלתית בקריאה ראשונה ולא רק בטרומית.

*הצעת חוק שנפלה לא יכולה להעלות שוב במליאה במשך 6 חודשים (כולל הפגרה) או בשינוי נסיבות ע"פ החלטת יו"ר הכנסת – כמו למשל הצעת חוק לפיזור הכנסת.

*כל חוק שעלותו יותר מ-5 מיליון צריך הסכמה של הממשלה או רוב של 50 חברי כנסת מהקריאה הראשונה והלאה.

הצעות חוק ממשלתיות - את הצעות החוק הממשלתיות מנסחים הפקידים והיועצים המשפטיים במשרדי הממשלה שמטפלים בחוק. למשל, את חוק מע"מ 0 ניסחו במשרד האוצר. אנשי המשרד מכינים **תזכיר של הצעת החוק**, מעין טיוטה הפתוחה להערות הציבור ובעלי עניין שונים, ולאחר אישור התזכיר מגיש השר הממונה את הצעת החוק ל**מזכירות הכנסת** לאישור ההצעה בחקיקה. הצעות החוק הממשלתיות מגיעות למליאת הכנסת **ישר אל הקריאה הראשונה**.

חשוב לציין שלא פעם משתמשת הממשלה בהצעות חוק פרטיות כדי לקדם חקיקה ממשלתית חלופית. למשל, הצעת החוק הפרטית של ח"כ מרב מיכאלי שהוזכרה קודם (עליה היו חתומים 77 ח"כים), זכתה לגרסה משלה כהצעה ממשלתית, עם שינוי אחד חשוב מאוד. בגלל כוחה של הממשלה על הליך החקיקה, נאלצו לבסוף חברי הכנסת ליישר קו עם ההצעה הממשלתית.

קריאה ראשונה:

בהצבעות על הצעות החוק בקריאה הראשונה מתבקשים חברי וחברות הכנסת לאשר או לדחות את הצעות החוק שעל סדר היום. במידה והצעת חוק מאושרת בקריאה ראשונה היא חוזרת לדיוני הוועדה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

הכנה לקריאה שנייה ושלישית:

זהו החלק המרכזי של הליך החקיקה: גם בדיונים אלה משתתפים חברי הכנסת, נציגי הממשלה, בעלי עניין ומומחים לנושא הצעת החוק שנדונה. למעשה, זה השלב שבו נקבע מה יהיה תוכן החוק בסופו של דבר. בדיונים אלה רשאים חברי וחברות הכנסת להציע **הסתייגויות** להצעת החוק ולהכניס בה שינויים. למשל, חוק הריכוזיות הונח לפני מזכירות הכנסת בגרסה אחת ויצא לאחר דיוני ועדת הכספים בצורה כמעט שונה לחלוטין.

ההסתייגויות שמציעים חברי הכנסת נוגעות לסעיפי הצעת החוק, במטרה לשנות את החוק ולעצב אותו בצורה שונה. במקרים מסוימים ההסתייגויות משמשות גם כתירוץ לעכב את הכנסת הצעת החוק: למשל לחוק מע"מ אפס הגישו חברי הכנסת לא פחות מ-2,000 הסתייגויות, מה שגרם לדחיית ההצבעה עליו. על ההסתייגויות הללו מתקיים דיון בוועדה ולפי דרישת חברי הכנסת המסתייגים, גם במליאה. עם תום מלאכת החקיקה בוועדה עוברות הצעות החוק למליאת הכנסת להצבעה בקריאה שנייה ושלישית.

קריאה שנייה ושלישית:

בשלב זה **שתי הקריאות נכרכות יחדיו**. במקרים חריגים מזכירות הכנסת מאפשרת להפריד את הקריאות. הקריאה השנייה מטרתה להצביע על כל סעיף מסעיפי החוק בנפרד וכן על ההסתייגויות שהציעו חברי הכנסת במהלך דיוני הוועדה, ובקריאה השלישית מצביעים על החוק כולו.

לאחר אישור החוק בקריאה השנייה והשלישית, מועבר החוק לחתימה לנשיא, לראש הממשלה ולשר הממונה על ביצועו, ומתפרסם **ברשומות**. כך נכנס החוק לספר החוקים של מדינת ישראל.

מקורות מידע:

מקורות מידע ישיר על הצעות חוק, חוקים ועבודת הכנסת

הצעות החוק, חוקים קיימים, הצבעות על הצעות חוק במליאת הכנסת, פרוטוקולים של דיוני ועדות הכנסת והמליאה, ושידורי הכנסת מהם.

- ניתן למצוא **נוסח הצעות חוק** בחיפוש פשוט בגוגל: שם הצעת חוק XXX והמספר פ/ (להצ"ח פרטית) או מ/ (להצ"ח ממשלתית). לדוגמה: חוק לתיקון פקודת העיריות עידוד נשים בעסקים, פ/2400/19. אפשר גם לחפש בלי המספר, זה מוצא בלי בעיה לרוב. שימו לב שה"פ" והמספר ניתנים רק אחרי הנחה של הצעת חוק, לא ניתן למצוא הצעות חוק שלא הונחו.
- **מדור הצעות החוק באתר משרד המשפטים**
- **ספר החוקים** של מדינת ישראל נמצא באתר **נבו**. ניתן להגיע לחוקים ישירות ממנועי חיפוש על-ידי הקלדת שם החוק ובסופו המילה "נבו". לדוגמה: החוק להגנת הצרכן, נבו.
- **חיפוש בהצעות חוק פרטיות** שהונחו על שולחן הכנסת (כנסת פתוחה)
- **הצבעות** שנקלטו במערכת ההצבעה האלקטרונית במליאת הכנסת (כנסת פתוחה)
- **שידורי ערוץ הכנסת**
- **שידורים ישירים וארכיון שידורים** מוועדות הכנסת – בדפי הבית של הוועדות
- **פרוטוקולים של דיוני הוועדות** עולים כשבועיים אחרי הדיון ומופיעים בדפי הוועדות
- **פרוטוקולים מסונכרנים עם צילומי וידאו** של דיוני מליאת הכנסת עולים כחודש אחרי הדיון.
- **פרוטוקולים מדיוני מליאת הכנסת** מהחודש האחרון
- **אתר כנסת פתוחה עם מידע על הוועדות וחבריהן**

מקורות מידע רשמי במגוון תחומים

זהו כל מידע מאת המדינה או גוף מטעמה. מדובר במידע אמין שאפשר לסמוך על הנתונים והטענות המסופקים בו.

- **מרכז המידע והמחקר של הכנסת (ממ"מ)** – מאמרים במגוון נושאים שהוזמנו על-ידי ועדות הכנסת והח"כים לאורך השנים. כוללים מידע רשמי ואמין.
- **מבקר המדינה** – כולל את כל דוחות מבקר המדינה שאינם חסויים. בסוף כל פרק דוח מופיע סיכום יעיל של הנושאים הבוטלים (במסגרת טורקז).
- **מרכז הפרסומים של הביטוח הלאומי**
- **מרכז הפרסומים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס)**
- **תזכירי הצעות חוק ממשלתיות** – זמינות בעמוד זה רק תזכירי הצעות חוק עתידיות – ישנות יותר נמחקות. ניתן להסיק מהן על כיוון חקיקתי של הממשלה.

מקורות מידע לא רשמי

מידע ממגוון גדול של מקורות, שלעתים אפשר לסמוך עליו ולעתים פחות, כמו עיתונים או ארגונים אזרחיים. יש להיות מאוד זהירים עם סוג זה של מידע. מבין סוגי המידע, המידע הלא רשמי הוא האינדיקטור הטוב ביותר ל"בעייתיות" של הצעת חוק או נושא מסויימים ולעניין הציבורי בהם.

- אתרי האינטרנט של **העיתונים הגדולים**: ידיעות
- **אחרונות**, **מעריב**, **הארץ**, **וואלה**, **נענע/ערוץ 10**, **דה מרקר**, **גלובס**, **כלכליסט** – מידע ברובו אמין אך שאינו רשמי ולא תמיד מספק תמונה מלאה.
- **כלי תקשורת קטנים ובלוגים**: הפלוג, המקום הכי חם בגיהנום, העוקץ, העין השביעית, ערוץ 7, עידן לנדו, אישתון – אמינות אתרים אלה משתנה מאחד לשני, ובכל מקרה כדאי להזהר במה שלומדים מהם. כדאי להצליב מידע עם מקורות מידע רשמיים.
- **ארגוני חברה אזרחית** מפרסמים מידע רב ומגוון, על-פי תחומי העיסוק שלהם. הגדולים שבהם הם: **האגודה לזכויות האזרח**, **אדם טבע ודין**, **מרכז אדוה**, **מרכז טאוב**, **מכון ון-ליר**, **המכון הישראלי לדמוקרטיה**, **הסדנא** לידע ציבורי והתקציב הפתוח.

